

Mida lapsed ja noored vaksineerimisest arvavad?

Lastekaitse Liit viis oma noorte koostööpartnerite hulgas läbi vaksineerimist puudutava kiirküsitluse, millele vastas 12 noort vanuses 10–17. Vastustest selgub, et samamoodi nagu ühiskonnas laiemalt, on ka noorte hulgas vastandlikke arvamusi ning suhtumist. On nii seda, et lapsevanem survestab, ent laps on vaksineerimisele vastu kui ka vastupidi – noor soovib vaksineerima minna, ent lapsevanem proovib teda ümber veenda.

“Ma kirjeldaks vaksineerimist kui tinglikult vabatahtlikku tegevust. Põhimõtteliselt, kui sa ei taha, siis ei saa keegi sind päris-päriselt sundida end vaksineerima, aga reaalsuses on surve nii suur, et vähesed jätavad selle lõpuks tegemata,” kommenteeris 14-aastane **Aveli**, kui Lastekaitse Liidu noortekogult ja seda ümbritsevalt vabavõrgustikult sisendit palusime. Ühtlasi on Aveli seda meelt, et otsustusvõimelisel lapsel peab olema võimalus ise öelda see viimane sõna, ja seda nii, et see ka päriselt midagi loeb.

Ülejäänud noorte vastused leiata allolevast küsitlustulemuste ülevaatest. Vastajate täisnimed on Lastekaitse Liidule teada, ent isikuandmete kaitseks lisame juurde vaid arvamuse avaldaja vanuse.

Kui vaatad vaksineerimise kampaaniaid, siis mõtteid ja tundeid need Sinus tekitavad? Kas Sa lähesid niisuguste üleskutsete peale vaksineerima?

- *Mul on hea meel, et seda päris palju reklaamitakse, aga ma erilist tähelepanu sellele ei pööra kuna saan varsti oma teise süsti. Mu peres on vaksineerimine nii tavaline, et mind need ilmselt ei mõjutaks. (13)*
- *Millise sõnumi annavad antud kampaaniad tuleviku ühiskonnale ehk lastele ja noortele? Kui keegi ei saa või ei soovi teatud meditsiinilist protseduuri teha, siis teda ei tohi survestada ega temaga manipuleerida. Antud hetkel on tegu manipulatsiooniga ühiskonna noorimate suunal. Rahvatervise seisukohalt on toodud auhindadena välja nt kiirtoidu söögikohtade kinkekaardid, ent samas annab igal aastal riik välja ülekaaluliste laste raporti? Antud üleskutse peale ei läheks ma vaksineerima, kuigi olen esimese doosi saanud, tekitab see hetkel tunde justkui oleks tegu tavalise poeketi sooduskampaaniaga, kus toimub lõpumüük ja peaks osalema, sest kõik ju osalevad ja soovivad osaleda. Kampaania seab sõprade jaoks kahtluse alla vaktsiini usaldusväärsuse, sest ka eelnevast näitest järeldades jääb mulje justkui vaktsiin on tavaline kaup, mis on vaja kiiresti ära paigutada ja meetmeid seejuures ei valita just kõige tarmukamalt. (17)*
- *Ma saan aru, et need on lahedad kampaaniad, aga milleks on vaja väga väikestel, kes kooli lähuvad jne vaksineerida vaja. Ma saan aru, kui 16 ja edasi sest paljudele lastele*

on see niigi raiskamine, sest noorematel on tervis niigi hea. Ma ei läheksm sest mul pole seda vaja ja mul ka mingit auhinda pole vaja. See on sinu tervis ja sina otsustad, mis sa sellega teed. Mu sõbrad kindlasti läheksid, aga neid huvitab siis ainult auhind mis toob kaasa selle et tal ei ole pärast seda ilmselt hea tervis aga mingi uhiuus asi mida tal pole vaja. **(10)**

- Minu arvates on väga tore, et korraldatakse erinevaid kampaaniaid, et lapsi vaksineerima saada. **(13)**
- Võib-olla natuke äraostmise tunne. Samas teise nurga alt vaadates on see firmade tugev soov, et ärid jääksid lahti. **(17)**
- Ma ise oleksin ilmselt nagunii vaksineerima läinud ja see poleks minu otsust ilmselt väga mõjutanud. **(14)**
- Kindlasti see oleks lisamotivatsioon, kuid mina ikkagi ei läheks vaksineerima, kuna seda surutakse hetkel kõikjal nii peale ja inimesed, kes ei ole vaksineerinud surutakse nii nurka. **(15)**
- Kuna ise olen vaksineeritud, siis mind eriti ei häiri, sest neid reklaame ei ole nii palju. **(14)**
- Muidugi on loosid ja auhinnad alati toredad, aga antud juhul ei pea ma seda päris õigeks. Need võivad inimesi pimestada ja panna unustama, kas ja mis kaasneb vaktsiiniga tegelikult. Meditsiiniküsimused on tihtipeale keerulised ja neid tuleb hoolikalt kaaluda ilma, et sellel oleks mingisuguseid kõrvalisi tegureid või motivaatoreid. **(17)**
- Tundub olevat üks variantidest, mis kindlasti toimiks. Paljud ainult auhinna pärast seda teeksid. Võiks enne seda lapsi vaktsiinide kohta õpetada, et oleks vähem sellist lambakarja ära ostmise tunnet. Ma läheksin ilma auhinnata ka, kuna olen teadlik vaktsiinide olulisusest. **(13)**.
- Minus tekitavad need väga negatiivseid mõtteid. Minu meelest seda, kas last vaksineeritakse või mitte, peaksid otsustama lapsevanemad, mitte laps ise. Ma arvan, et selline vaksineerima meelitamine ei ole mitte mingil juhul õigustatud. Vaksineerimine on teema, mille kohta on igal ühel oma arvamus ja kui meelitada lapsi auhindade või muu sellisega vaksineerima, siis nad ei saa tegelikult oma arvamuse järgi teha vaid on mõjutatud kellegi poolt.

Mina kindlasti ei läheks selliste üleskutsete peale vaksineerima sest ma ei ole nii kergesti mõjutatav ja see on ikka sellest kuidas ma ise tunnen, kas mul oleks õige vaksineerida või mitte. See on vanusest, aga üldiselt noored teadvustavad endale, et sellise teema puhul ei ole auhinnad kõige tähtsamad. Kuid nooremaid lapsi on kindlasti selliste kampaaniatega lihtsam vaksineerima meelitada. **(16)**

- Minu arvates on väga tore, et korraldatakse erinevaid kampaaniaid, et lapsi vaksineerima saada. Kuna vaksineerimine vähendab toenäolsust nakatuda koroonasse ja see teeks koolis käimise natukene ohutumaks, aga samas võiksid lapsed ka ise aru saada vaksineerimise vajadusest. Täpsemalt miks on vaja ennast vaksineerida. Ma isiklikult olen juba kord vaksineeritud ja saan teise vaktsiini juba nädala pärast. Ma ei osale selles kampaanias ja minu enda jaoks ei ole see lisamotivatsioon. Minu jaoks on juba piisav see, et saan panustada sellesse, et koolid jääksid avatuks ja koroonarvukus väheneks vähemalt poole võrra. Minu meelest peaks tegema lastele ja ka osadele täiskasvanutele selgeks, miks on vaja ennast vaksineerida. **(13)**

Kui öeldakse, et vaksineerimine on vabatahtlik, siis kas Sa tunned, et see on ka päriselt nii või pigem mitte?

- *Mulle tundub, et pigem mitte. Kui vaksineerimata inimeste ees läheb kogu maailm lukku, siis see surub nad siiski vaksineerima või siis pidevalt paljudest asjadest ilma jääma. Olen ka ise ühe korra Covid-19 läbi põdenud ja ühe korra vaksineeritud, kuid see viimane tuligi suuresti sellepärast, et ilma selleta läheks palju võimalusi kaduma. (17)*
- *Ma leian, et vaksineerima peab end ikkagi, olgu see siis vabatahtlik või mitte. Vaktsiin aitab vähendada tõenäosust nakatuda nagu ka iga teine vaktsiin, aga kui selle haiguse pärast on juba tulnud väga suur pandeemia, siis peab end kindlasti vaksineerima. (13)*
- *Pigem on, aga samas rõhutatakse igal pool, et vaksineeritudel on eelised ja no tehakse loose jne. (16)*
- *On, aga aina rohkem on see nõue. Kedagi vägisi tegema ei viida, aga praegu muust ei räägita. Võib tekkida paljudel selline tunne küll. Sellest ka vastuhakk. "Vaksineerimine on vabatahtlik" väidet kasutatakse ka nende poolt, kes ilma põhjuse ja tõestuseta selle vastu on. (13)*
- *Kuna suured piirangud on peale pandud, siis ma ei ütleks, et see on 100% vabatahtlik. (17)*
- *Seda surutakse peale lastele praegusel ajal ja samas pidi see ju vabatahtlik olema. Lihtsalt see teeb kurvaks, et kõik mõtlevad telefonide ja asjade peale ja tervise peale mitte. (10)*
- *Ei, ma ei tunne, et see oleks vabatahtlik, kuna igal pool on sul seda vaja, kui sa oled üle 18 aastane ja võimalused kõik piiratakse nii ära, kuigi võiks Eesti riik tulla ka vastu meile mitte vaksineeritutele, et kiiresti näiteks teha, mis võtab 10 minutit aega. (15)*
- *Hetkel tunnen, et antud meditsiiniline protseduur pole vabatahtlik, sest kehtivate piirangutega on tehtud see peaaegu sunniviisiliseks, sest eraldatud on nii vaksineeritud kui ka vaksineerimata isikud nii turunduses kui ka laiemas mõistes. (17)*
- *Ma tunnen, et vaksineerimine on veel vabatahtlik, kuid need, kes on otsustanud mitte vaksineerida, on pandud väga ebamugavasse olukorda, kus neile on antud palju vähem vabadust, ning tihti vaadatakse vaksineerimisvastaste peale viltu, ning ei austata nende valikuid.
Lapsed tahaksid valida kindlasti tihti lihtsama tee ja ennast vaksineerida, sest nad ei taha seda, et neilt võetakse vabadus, mis teistel nende eakaaslastel on. (16)*
- *Pigem mitte, näiteks sa pole vaksineeritud ja oled täis ealine. Tahad minna oma vanaisa vanadekodusse vaatama, sind ei lasta, sest sa ei lase ennast mingil põhjusel vaksineerida. (14)*

Kas lastel ja noortel endal võiks ja peaks kogu selle teema osas olema võimalus rohkem kaasa rääkida või ei pea Sa seda oluliseks? Miks?

- *Kindlasti on oluline, et lapsed ja noored saaksid rohkem kaasa rääkida, sest see teema on ju ka nende jaoks tähtis. (16)*
- *Mina arvan et meil juba on võimalus sellel teemal kaasa rääkida ja nii on hea! (14)*

- Lastel ja noortel peaks olema kogu selle teema osas suurem sõnaõigus, sest antud juhul ei ole kaasatud lapsi ega noori ennast antud protsessi, samuti annab see välja järjekordse signaali-stigma justkui lapsed ja noored oleksid kergesti mõjutatavad isikud. **(17)**
- Ma pole kahjuks väga kursis sellega, millised on laste ja noorte praegused kaasarääkimisvõimalused nende tervise suhtes, kuid minu üldine seisukoht on järgmine: Otsustusvõimelise lapse sõna ALATI üle täiskasvanu oma. Lapsel peab olema võimalus ise öelda see viimane sõna, ja seda nii et see ka päriselt midagi loeb. **(14)**
- Jah, meid võiks rohkem kuulata, see, mida me arvame ja nii edasi, kuid samas ei saaks ma ka täielikult öelda, et meid üldse ei kuulata, sest koroonaja ajal tehti ükskord live, kuidas noored said küsida küsimusi ja riigiametnikud ja tähtsad Eesti poliitikud vastasid küsimustele, kuidas mis koroonaja ajal hakkab juhtuma jne. Neid võiks rohkem olla. **(15)**
- Lastel peaks olema ka õigus kaasa rääkida, sest esiteks see on nende tervis ja kõik nagu otsustatakse ära nende eest. **(10)**
- Kindlasti võiks kuna nakatumine on suurenenud noorte hulgas ja see, et kõik me jääksime terveks on oluline. **(13)**
- Miks mitte anda noortele sõna. Vaba riik, kõik võivad sõna võtta. Aga kuna noored on lihtsamini mõjutatavad, siis sealt tulevad ilmselt väga palju teooriad vaktsiinide kohta välja. **(17)**
- Kui peaks, siis nii, et noored saavad enda vanusegruppi innustada ja/või lugusid jagada. Samastumine on oluline. **(13)**
- Kindlasti võiks ja peaks, kuna laste ja noorte mõtted ja arvamused loevad ja ka mõjutavad täiskasvanuid. **(17)**

Kas Sinu arvates on õige, et vaktsineerimiseks on vaja lapsevanema nõusolekut? Kas oled teadlik ja kuulnud, et teatud tingimustel on noorel võimalik end vaktsineerida ka ilma lapsevanema nõusolekuta?

- Kui lapsevanem räägib lapsega ja uurib vaktsiinide kohta ning on valmis analüüsima, kuulama ja mõistma, siis võiks tal otsustusõigus olla. Kui lapsevanem ei huvitu ega üritagi mõista ning punnib põhjusest vastu, siis peaks olema võimalus vaktsiinidest teadlikul lapsel ise otsustada. Just kuulsin, et nii on võimalik. Tundub minu keerulise olukorra lahendus olevat. Mõni vanem teab ja huvitub palju vähem kui laps ise ning karmilt piirab lapse vabadust ja soosib pandeemiat. Paljud, mina kaasa arvatud, on selliste vanemate tõttu raskes olukorras. **(13)**
- Ma arvan et kui sa oled 12+ ja su vanemad ei luba sul vaktsineerida, siis sa võiksid saada seda läbi kooli oma perearsti nõusolekuga küsida. **(14)**
- Minu arvates on õige, et vaktsineerimiseks on vaja lapsevanema nõusolekut, sest vanem on siiski oma lapse eest vastutav ja laps ei pruugi olla tegelikult läbi mõelnud, miks ta ennast vaktsineerib ja kuidas see teda mõjutab. Olen kuulnud tõesti, et saab ilma vanema nõusolekuta vaktsineerida, kuid mis tingimustel, seda ma täpselt ei tea. **(16)**
- Eks ta võiks nagu olla küll, aga kui lapsevanem ajab osa ajast jama, võib selle saamine olla raskem, kui asi jama väärt on. Nõusoleku puudumine võiks olla variant, aga sel juhul tuleks olukorda kindlasti uurida ja selgitada välja vanema põhjused, miks ta nõusolekut

pole andnud. Kui tegu on mingi vanema enda isikliku usu või arvamuse vms, aga laps tahab end vaksineerima, siis PEAB tal olema võimalus seda teha. (14)

- *Minu meelest võiks olla see ilma lapsevanema nõusolekuta ja vanem ei tohiks ka liiga peale suruda ega maha laita. See peaks olema lapse enda valik alates mingist eluaastast, kus ta suudab ise mõelda. Seega minu meelest ei võiks olla seda nõusolekut. Kuid samas näiteks minu ema väga surub mulle seda vaktsiini peale, kuigi ma ise ei soovi seda, sest ma olen väga põhimõttega inimene ja kuna ma väga täpselt ei tea, mis see vaktsiin on ja mis selle tagajärjed aastate pärast on, siis ei suuda ma endale seda hetkel sisse süstida, kuigi mu ema ei saa sellest aru. (15)*
- *Peaks olema lapsevanema nõusolek, aga samas mitte, sest kui vanem otsustab, et laps peab vaksineerima ja laps ei taha, siis on see väärkohtlemine, mida ei tohiks teha, kuigi paljud vanemad on ka toredad, kes ei sunni lapsi midagi tegema. (10)*
- *Minu arust pole, kuna on võimalik, et noored tahaksid ennast kaitsta ja vanemad nt vastu või muudel põhjustel ei poolda vaktsiini. Ei ole kuulnud. (13)*
- *Raske öelda, aga samas, kui laps soovib vaksineerida, siis peaks tal see õigus olema. Jällegi teisest küljest ei hinda noored paljusid olukordi veel õieti. Ei olnud tingimustest teadlik. (17)*
- *Ma isiklikult arvan, et lapsevanema nõusolekut ei ole vaja, kuna mul on palju tuttavaid kelle vanemad ei luba, aga lapsed ise muidu väga tahaksid. Olen kuulnud küll, et kuidagi viisi on võimalik, aga täpselt ei tea kuidas. (16)*
- *Minu arvates on see õige teatud vanuseni, näiteks 15-aastaseks saamiseni. Enne seda ei pruugi lapsed tihtipeale erinevate vaktsiinide kõrvalmõjudest aru saada ja neid arvesse võtta. Samas tuleks ka pärast seda vanust noortele kindlasti vaksineerimise plussidest ja miinustest rääkida. Ma polnud kuulnud, et noorel oleks võimalik end mingil juhul ilma lapsevanema nõusolekuta vaksineerida. (17)*

Loe lisaks: [Vaksineerimisel on oluline lapse informeeritus ja nõusolek](#)